

ज्ञानगंगा घोषरी

Yashwantrao Chavan
Maharashtra Open University
Nashik - 422 222

**Recipient of the International Award for Institutional Excellence
in Distance Education from
Commonwealth of Learning, Canada**

Prospectus for School of Health Sciences

**ALL ACADEMIC PROGRAMS OF
SCHOOL OF HEALTH SCIENCES**

AY 2020-21

Prospectus 2020-21

School of Health Sciences

Index

01. About School of Health Sciences	04
02. Certificate Programmes	05
03. Diploma Programmes	09
• Diploma Programme Structure/Assessment	
• Duration of the Diploma programs	
• Eligibility criteria for the Diploma programmes	
• Fee structure for the Diploma programmes	
• Fee structure for the Diploma programmes	
• Examination and Evaluation	
04. Bachelor's (Undergraduate) Programmes	15
• B.Sc.[LT] Structure/Assessment	
• Eligibility criteria for the Bachelor's (Undergraduate) Programmes	
• B.Sc.[LT] Examination and Evaluation Procedure	
• Instruction for Internship for B.Sc. Optometry	
07. Academic Calendar of B.Sc. [LT]	19
10. List of YCMOU Regional Centres	26
12. Where to Contact	28
13. APPENDIX	29

विद्यापीठ गीत

एक प्रतिज्ञा असे आमुची ज्ञानाची साधना ।
चिरंतन ज्ञानाची साधना ।
ज्ञान हेच संजीवन सान्या जगताच्या जीवना ॥ धृ ॥
ज्योत जागवू सुजाणतेची सकलांच्या अंतरी ।
तीच निवारील पटल तमाचे प्रभात सूर्यापरी ।
ज्ञानच देउळ, ज्ञानच दैवत, प्रगतीच्या पूजना ॥ १ ॥
नव्या युगाचा नव्या जगाचा ज्ञान धर्म आहे ।
त्यातच अमुच्या उजळ उद्याचे आश्वासन राहे ।
मुक्त करिल तो परंपरेच्या बंदिघरातुन मना ॥ २ ॥
हाच मंत्र नेईल आम्हाला दिव्य भविष्याकडे ।
न्यायनीतीचे पाऊल जेथे भेदाशी ना अडे ।
जे जे मंगल पावन त्याची जेथे आराधना ॥ ३ ॥

कुसुमाग्रज

Production

Shri.AnandYadav
Manager
Print Production Centre
YCMOU, Nashik - 422 222

©2020, YashwantraoChavan Maharashtra Open University

■ **First Publication** : July 2020

■ **Publisher** : Dr.Dinesh Bhonde , Registrar, YCMOU, Nashik - 422 222

ABOUT SCHOOL OF HEALTH SCIENCES

The School of Health Sciences has been established to offer programs to the learners, particularly belonging to the disadvantaged classes residing in distant areas, through flexible mode of learning.

The strength of the school lies in the variety of the content of the programs, which can be offered by the school. The school had concentrated on the paramedical programs, in its early phase. However, the school is now focusing on other paramedical, vocational programs and professional programs.

The school is pro-active and flexible in framing policies to address the need of the development and delivery of the programs.

Mission

Our mission has been to respond to the developmental needs of the society by offering need-based paramedical and vocational courses to larger and larger segment of population, and in particular to the disadvantaged groups such as those living in remote and rural areas including working people, housewives and other adults who wish to upgrade or acquire knowledge through studies in various fields.

LEARNING METHODS

The students would work in the actual work situations to complete the program. These academic programs are designed for non-working and working students as well. With some time management and determination, the student can easily complete these programmes while continuing his/her job, profession or other education.

Well-qualified counsellors at Study Centre solve student's difficulties, during the counselling sessions. Students have to perform practical's at the study centre laboratories, during practical sessions, under supervision and guidance of counsellors.

Activities at the study centres are organized daily and specially on holidays, normally at time convenient to the student. The study centre is situated nearer to student's place for convenience. The continuous assessment (CA) are conducted to facilitate feed back to the learners on the progress of their learning.

Practice Examination for each theory course may be conducted at the study centre to provide feedback to students about their study. It also prepares the student for end examination. The End Examination held once in a semester or yearly for all courses, conducted by the university. For some of the courses, the university may conduct the Online on demand examinations.

PROGRAMMES OFFERED BY SCHOOL OF HEALTH SCIENCES
FOR THE ACADEMIC YEAR 2020-21

1.0 CERTIFICATE PROGRAMS

1.1 LIST OF PROGRAMME

- A) (C52) : Arogyamitra(आरोग्य मित्र)
- B) (C55) : Patient Assistant (रूग्णसहायक)

1.1. A) आरोग्यमित्र प्रमाणपत्र शिक्षणक्रम (C52)

1.1.1 A) प्रवेश पात्रता

- (1) कमीत-कमी 7 वी पास (स्त्री/पुरुष) शक्यतो स्त्री असावी. (अंगणवाडी सेविका, निवृत्त सैनिकही यात स्वेच्छेने भाग घेऊ शकतील)
- (2) व्यक्तीचे वय 31 जुलैरोजी 18 वर्षा पेक्षा जास्त असावे, पण 50 वर्षा पेक्षा जास्त असू नये.
- (3) व्यक्ती स्थानिक रहिवासी असावा.
- (4) कागदपत्रे पडताळणीत विद्यार्थी अपात्र आढळल्यास त्याचा प्रवेश रद्द केला जाईल.

1.1.2 A) शिक्षण क्रमाचा कालावधी

6 महिने (मात्र नोंदणीनंतर एकूण 3 वर्षा पर्यंत पूर्ण करता येईल.)

1.1.3 A) शिक्षणक्रमाचे माध्यम

मराठी (अध्ययन साहित्य व प्रश्न पत्रिका मराठीतच असतील.)

1.1.4 A) अध्ययन साहित्य

सदर अभ्यासक्रमाचे अध्ययन साहित्य छापील स्वरूपात विद्यार्थ्यांना उपलब्ध होईल. तसेच विद्यापीठाच्या <http://ycmou.digitaluniversity.ac/Content.aspx?ID=1016> या संकेतस्थळावर सदर अध्ययन साहित्याची सॉफ्ट कॉपी उपलब्ध असेल. विद्यार्थ्यांनी त्याचा वापर करावा.

1.1.5 A) शिक्षणक्रमाची रचना

एकूण श्रेयांक

(16 तात्विक (थेअरी)श्रेयांक 6, प्रात्यक्षिकश्रेयांक-10)

संपर्क सत्राचा कालावधी : 590 तास

थिअरी 210 तास (5 आठवडे) अंदाजे 6 महिन्यांत

प्रात्यक्षिक 380 तास (13 आठवडे)

स्वाध्याय (6 आठवडे)

एकूण अभ्यासाची तास-स्वयं- अध्ययन, गृहपाठ आणि संपर्क सत्राचा कालावधी मिळून 590 तास किंवा 24 आठवडे.

1.1.6 A) परीक्षा व मूल्यमापन

- विद्यापीठा मार्फत अंतिम लेखीपरीक्षा घेण्यात येईल.
- उत्तीर्णते साठी लेखीपरीक्षेत 50 %गुण मिळविणे आवश्यक आहे.
- लेखी परीक्षेत अनुत्तीर्ण झाल्यास परीक्षा पुन्हा द्यावी लागेल.त्यासाठी पुनर्परीक्षा फी रु. 100 /- असेल.
- गुणांच्या फेरमोजणी साठी रु. 100 /- शुल्क भरावे लागेल.
- कार्यानुभव पुस्तिके सोबत प्रात्यक्षिकांची यादी जोडलेली असेल. प्रत्येक प्रात्यक्षिकाला 10 गुण असतील. एकूण गुणांचे रूपांतर 100 पैकी गुणांत करावे.
- आपली कार्यानुभव पुस्तिका विद्यार्थ्यांनी 30 मार्च पर्यंत अभ्यासकेंद्रावर जमा करणे आवश्यक आहे.
- प्रत्येक अभ्यासकेंद्राने कार्यानुभवपुस्तिकेतील प्रात्यक्षिक गुणांचा तक्ताभरून दोन प्रतीत, एक प्रतउपकुलसचिव, परीक्षा कक्ष – 2 नाशिक , व दुसरी प्रत संचालक, आरोग्य विज्ञान विद्याशाखा यांच्याकडे 30 एप्रिल पर्यंत पाठवावीत.
- कमीतकमी एकूण 50 प्रात्यक्षिके पूर्ण केल्या खेरीज परीक्षेला बसता येणार नाही.
- कार्यानुभव पुस्तिकेच्या गुणांचा तक्ता भरून परीक्षा कक्ष –2, नाशिक व संचालक, आरोग्य विज्ञानविद्याशाखा या ठिकाणी पाठविण्याची जबाबदारी अभ्यासकेंद्र प्रमुखाची असेल.

1.1.7 A) शिक्षणक्रम शुल्क

शिक्षणक्रमाचे नाव	शिक्षणक्रम शुल्क										
आरोग्यमित्र प्रामाणपत्र शिक्षणक्रम (C52)	<p>University fees Rs. 1,100/-</p> <p>(1) University fess Details</p> <table><tr><td>Exam Fees -</td><td>250</td></tr><tr><td>Tuition Fees -</td><td>200</td></tr><tr><td>Registration Fees -</td><td>100</td></tr><tr><td>Other Fees -</td><td>200</td></tr><tr><td>Development Fund -</td><td>350</td></tr></table> <p>Total Fees - Rs. 1,100</p> <p>(2) Study Centre Fees- Rs. 2,500/-</p> <p>Total Programme Fees -Rs. 3,600/-</p>	Exam Fees -	250	Tuition Fees -	200	Registration Fees -	100	Other Fees -	200	Development Fund -	350
Exam Fees -	250										
Tuition Fees -	200										
Registration Fees -	100										
Other Fees -	200										
Development Fund -	350										

- वरीलपेक्षा जास्त शुल्क भरू नये व विद्यार्थ्यांनी विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावरील ऑनलाइन प्रवेश प्रक्रियाबाबत दिलेल्या सूचनेनुसार शिक्षणक्रम शुल्क भरावे.
- प्रवेश रद्द केल्यास एकदा भरलेले शुल्क परत केले जाणार नाही.

1.1. B) रूग्णसहायक (पेशंट असिस्टंट) प्रमाणपत्र शिक्षणक्रम (C55)

1.1.1 B) संपर्कसत्र कालावधी

ऑगस्ट ते एप्रिल (Regular), फेब्रुवारी ते नोव्हेंबर (Winter)

1.1.2 B) नोंदणी व परीक्षा

	Regular Pattern	Winter Pattern
नोंदणी	15 जुलै 15 ऑगस्ट	1 ते 31 जानेवारी
परीक्षा	एप्रिल/मे	डिसेंबर/जानेवारी

1.1.3 B) शिक्षणक्रमाची रचना

एकूण 24 श्रेयांकांचे 3 अनिवार्य अभ्यासक्रम संपर्क सत्रांचा कालावधी-थिअरी 130 तास (अंदाजे वर्षभरात)
प्रात्यक्षिक- 180 तास (अंदाजे वर्षभरात)

Patient Assistant (Rughnasahyak) C-55		University Assessment		Credit Point
Course Code	Course Name	Min	Max	
HSC011	गृह रूग्ण सहायक (Theory)	50	100	3
HSC011	गृह रूग्ण सहायक (Practical)	50	100	3
HSC012	क्लिनिकस, जनरल हॉस्पिटल्स, मॅटर्निटीहोम्स (Theory)	50	100	4
HSC012	क्लिनिकस, जनरल हॉस्पिटल्स, मॅटर्निटीहोम्स (Practical)	50	100	4
HSC013	विशेष सेवा देणारी रूग्णालये, तातडीक प्रथमोपचार (Theory)	50	100	5
HSC013	विशेष सेवा देणारी रूग्णालये, तातडीक प्रथमोपचार (Practical)	50	100	5
Total		300	600	24

1.1.4 B) अध्ययन पध्दती

- (1) स्वयं-अध्ययनाधिष्ठित पाठ्य पुस्तके
- (2) प्रात्यक्षिक कार्ये आणि कार्यानुभवपुस्तिका
- (3) तज्ज्ञ डॉक्टर्स, विषयतज्ज्ञांचे मार्गदर्शन
- (4) रूग्णालयांमध्ये प्रशिक्षणाची संधी
- (5) 20 विद्यार्थ्यांचा एक गट, एका केंद्रावर असे काही गटानुसार संमंत्रण
- (6) संपर्कसत्रे व प्रात्यक्षिकांसाठी 75% उपस्थिती आवश्यक

1.1.5 B) अध्ययन साहित्य

सदर अभ्यासक्रमाचे अध्ययन साहित्य छापील स्वरूपात विद्यार्थ्यांना उपलब्ध होईल. तसेच विद्यापीठाच्या

<http://ycmou.digitaluniversity.ac/Content.aspx?ID=1016> या संकेतस्थळावर सदर अध्ययन साहित्याची सॉफ्ट कॉपी उपलब्ध असेल. विद्यार्थ्यांनी त्याचा वापर करावा.

1.1.6 B) प्रवेश पात्रता

- (1) नवीन विद्यार्थी-दहावी पास/नापास किंवा दहावी परीक्षेला बसणारे किंवा य.च.म. मुक्त विद्यापीठाची पूर्व तयारी परीक्षा पास.

- (2) रूग्णालयात आधीपासून काम करणारे- 7 वी पास किंवा पूर्वतयारी परीक्षा पास आणि रूग्णालयात काम करण्याचा 2 वर्षांचा अनुभव.

1.1.7 B) प्रवेश पात्रता

प्रवेश-अर्जा सोबत जोडावयाची कागदपत्रे (सत्यप्रत्री)

- (1) शैक्षणिक पात्रतेची कागदपत्रे
- (2) शाळा सोडल्याचा दाखला
- (3) रूग्णालयात काम करण्याचे अनुभव प्रमाणपत्र (आवश्यकतेनुसार)
- (4) नाव बदलल्याची गॅझेटची प्रत (आवश्यकते नुसार) कागदपत्रे पडताळणीत विद्यार्थी अपात्र आढळल्यास त्याचा प्रवेश रद्द केला जाईल.

1.1.8 B) शिक्षणक्रमाचा कालावधी

वर्गीत कमी एक वर्ष व जास्तीत जास्त 3 वर्षे

1.1.9 B) शिक्षणक्रमाचे माध्यम

मराठी

1.1.10 B) शिक्षणक्रम शुल्क

शिक्षणक्रमाचे नाव	शिक्षणक्रम शुल्क
	University fees Rs. 2,600/-
रूग्णसहायक (पेशंट असिस्टंट) प्रमाणपत्र शिक्षणक्रम (C55)	(1) University fees Details
	Exam Fees - 550
	Tuition Fees - 500
	Registration Fees - 100
	Other Fees - 200
	Development Fund - 1250
	Total University Fees - Rs. 2,600/-
	(2) Study Centre Fees - Rs. 6,000/-
	Total Programme Fees - Rs. 8,600/-

- वरील पेक्षा जास्त शुल्क भरूनये वविद्यार्थीनी विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावरील ऑनलाइन प्रवेश प्रक्रिया बाबत दिलेल्या सूचनेनुसार शिक्षणक्रम शुल्क भरावे.
- प्रवेश रद्द केल्यास एकदाभरलेले शुल्क परत केले जाणार नाही

1.1.11 परीक्षा व मूल्यमापन प्रक्रिया

- अंतिम मूल्यमापन- नोंदणीनंतर 1 वर्षाने अंतिम मूल्यमापन परीक्षा.
- नोंदणी असेपर्यंत 3 वर्षांपर्यंत पुनर्परीक्षा देता येईल.
- प्रत्येक अभ्यासक्रमा साठी 100 गुणांची लेखी परीक्षा व 100 गुणांची प्रात्यक्षिक परीक्षा.
- उत्तीर्णते साठी लेखी व प्रात्यक्षिक परीक्षेत प्रत्येकी 50 % गुण आवश्यक.

2. DIPLOMA PROGRAMS

2.1 List of Diploma Programs:

A. Diploma in Yog Shikshak (Yoga Teacher) (P126) योग शिक्षक पदविका शिक्षणक्रम

B. Diploma in Laboratory Techniques (DLT) (P125)

2.1. A) योग शिक्षक पदविका शिक्षणक्रम (P126)

2.1.1 A) संपर्कसत्र कालावधी

ऑगस्ट ते एप्रिल

2.1.2 A) अंतिम परीक्षा

मे

2.1.3 A) शिक्षणक्रमाची रचना

एकूण 4 अभ्यासक्रमांचे मिळून 32 श्रेयांक
संपर्क सत्राचा कालावधी-थिअरी 40 तास (अंदाजे वर्षभरात)
प्रात्यक्षिक 80 ते 110 तास (अंदाजे वर्षभरात)

Diploma in Yog Shikshak (Yoga Teacher)		Assessment Type		Credit Point
Course Code	Course Name	UA	CA	
HSC091	योगसिध्दांत-१	80	20	6
HSC 092	शरीरशास्त्र	80	20	6
HSC 093	शिक्षणशास्त्र (Theory)	80	20	6
HSC 094	शिक्षणशास्त्र (Practical)	80	20	4
HSC 095	योगाभ्यास(Practical)	80	20	4
HSC 096	भारतीय आहारशास्त्र	80	20	6
				32

2.1.4 A) अध्ययन पध्दती

- (1) तज्ज्ञ संमंत्रकाव्दारे संपर्क सत्रात मार्गदर्शन
- (2) योगाभ्यासा साठी 4 डीव्हीडी
- (3) यौगिक प्रक्रियां साठी प्रात्यक्षिक मार्गदर्शन व कार्यानुभव पुस्तिका
- (4) 20 विद्यार्थ्यांचा एक गट, एका केंद्रावर असे काही गटांनुसार संमंत्रण
- (6) संपर्कसत्रे व प्रात्यक्षिकांसाठी 75% उपस्थिती आवश्यक

2.1.5 A) अध्ययन साहित्य

सदर अभ्यासक्रमाचे अध्ययन साहित्य छापील स्वरूपात विद्यार्थ्यांना उपलब्ध होईल. तसेच विद्यापीठाच्या

<http://ycmou.digitaluniversity.ac/Content.aspx?ID=1016> या संकेतस्थळावर सदर अध्ययन साहित्याची सॉफ्ट कॉपी उपलब्ध असेल. विद्यार्थ्यांनी त्याचा वापर करावा.

2.1.6 A) प्रवेश पात्रता

- (1) बारावी पास किंवा य.च.म.मुक्त विद्यापीठाची पूर्वतयारी परीक्षा पास किंवा जुनी 11 वी किंवा 10 वी नंतरचा 2 वर्षांचा अधिकृत डिप्लोमा उत्तीर्ण
- (2) 31 जुलै रोजी किमान वय 18 वर्षेपूर्ण

2.1.7 A) प्रवेश अर्जा सोबत जोडावयाची कागदपत्रे (सत्यप्रती)

- (1) शैक्षणिक पात्रतेची कागदपत्रे (2) वयाचा दाखला (3) मेडिकल फिटनेस प्रमाणपत्र
- (4) नाव बदलल्याची गॅझेटची प्रत (आवश्यकते नुसार) कागदपत्रे पडताळणीत विद्यार्थी 'अपात्र आढळल्यास त्याचा प्रवेश रद्द केला जाईल.

2.1.8 A) शिक्षणक्रमाचा कालावधी

कमीतकमी 1 वर्ष व जास्तीत जास्त 3 वर्षे

2.1.9 A) शिक्षणक्रमाचे माध्यम

मराठी किंवा इंग्रजी

2.1.10 A) शिक्षणक्रम शुल्क

शिक्षणक्रमाचे नाव	शिक्षणक्रम शुल्क
योग शिक्षक पदविका शिक्षणक्रम (P126)	University fees Rs. 1600
	(1) University fess Details
	Exam Fees - 550
	Tuition Fees - 500
	Registration Fees - 100
	Other Fees - 200
Development Fund - 250	
Total Fees - Rs. 1,600	
(2) Study Centre Fees - Rs. 5,000/-	
Total Programme Fees - Rs. 6,600/-	

- वरीलपेक्षा जास्त शुल्क भरू नये व विद्यार्थ्यांनी विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावरील ऑनलाइन प्रवेश प्रक्रियाबाबत दिलेल्या सूचनेनुसार शिक्षणक्रम शुल्क भरावे.
- प्रवेश रद्द केल्यास एकदा भरलेले शुल्क परत केले जाणार नाही.

2.1.11 A) परीक्षा व मूल्यमापन प्रक्रिया

अंतिम मूल्यमापन-

- नोंदणीनंतर 1 वर्षाने अंतिम मूल्यमापन परीक्षा.
- नोंदणी असेपर्यंत 3 वर्षांपर्यंत पुनर्परीक्षा देता येईल.
- सर्व अभ्यासक्रमासाठी 100 गुणांची लेखी परीक्षा.
- शिक्षणशास्त्र (HSC 094) यासाठी 100 गुणांची प्रात्यक्षिक परीक्षा
- योगाभ्यास (HSC 095) यासाठी 100 गुणांची प्रात्यक्षिक परीक्षा
- उत्तीर्णते साठी लेखी व प्रात्यक्षिक परीक्षेत प्रत्येकी 40% गुण आवश्यक.

3. Diploma Programme structure / Assessment

3.1.1. (A) Diploma in Yog Shikshak (Yoga Teacher) (P126) योग शिक्षक पदविका शिक्षणक्रम

paper code	paper name	paper level	assesment under teaching	contact (hrs)	credit points	min. marks in UA	UA	CA	Passing marks
HSC 091	योगसिध्दांत-१	General	Theory	180	6	32	80	20	40/100
HSC 092	शरीरशास्त्र	General	Theory	180	6	32	80	20	40/100
HSC 093	शिक्षण शास्त्र (Theory)	General	Theory	180	6	32	80	20	40/100
HSC 094	शिक्षण शास्त्र (Practical)	General	Practical	120	4		80	20	40/100
HSC 095	योगाभ्यास (Practical)	General	Practical	120	4		80	20	40/100
HSC 096	भारतीय आहारशास्त्र	General	Theory	180	6	32	80	20	40/100
							Total		240/600

4.1.2. (B) Diploma in Laboratory Techniques (DLT) Programme (P125)

Diploma in Laboratory Techniques(DLT) (P-125) (Pattern 2017)

Sr. No	Paper Name	Paper Code	Paper Level	Assesment Under Teaching method	Contact (HRS)	Credit Point		Assesment Type	Passing Marks	
Year 1										
							Min Marks in UA	UA	CA	
1	General (Theory)	HSC 120	General	Theory	180	6	32	80	20	40/100
2	General (Practical)	HSC 120	General	Practical	120	4		80	20	40/100
3	Routine Laboratory Techniques (Theory)	HSC 121	General	Theory	180	6	32	80	20	40/100
4	Routine Laboratory Techniques (Practical)	HSC 121	General	Practical	120	4		80	20	40/100

5	Special Laboratory Techniques (Theory)	HSC 127	General	Theory	180	6	32	80	20	40/100
6	Special Laboratory Techniques (Practical)	HSC 127	General	Practical	120	4		80	20	40/100
7	Workbook	P25 WK1	General	Practical	120	4			100	40/100
									Total	280/700

5. Duration of the Diploma programs:

Name of Programme	Duration	Medium of Instruction:	Validity of Registration
Diploma in Yog Shikshak (Yoga Teacher) (P126)	One Year	Marathi	Three Years
Diploma in Laboratory Techniques (DLT) (P125)	One Year	English	Three Years

- The diploma programs are of one year of duration .The registration of a student to the concern programs shall be valid as mentioned above in the table. A student who could not successfully complete a program within the specified Three years may opt to register again (Re-Admission) for the program afresh. However, in such cases the past performance in the various courses would be deleted and he shall have to appear in each of the course and complete them *de novo*.
- Programme Structure and syllabi for the various courses which are part of the academic programs shall be as published on the university's authorized web sites.

6. Eligibility criteria for the Diploma programs:

Eligibility criteria:

1.	Diploma in Yog Shikshak (Yoga Teacher) (P126)	1. Class XII (HSC) OR 2. Candidates who have passed YCMOU Preparatory exam OR Authorised Diploma passed after SSC. 3. Completing 18 Years of age on 31 st July.
2.	Diploma in Laboratory Techniques (DLT) (P125)	The candidate should have passed 1. Class XII (HSC) in science stream OR 2. Candidates who have passed 10+2 of any recognised Board with MCVC(as a Vocational Course).OR 3. SSC with D. Pharmacy passed.

Note: The admission will be cancelled if the student is found not eligible after Scrutiny.

7. Fee structure for the Diploma programs:

For the Rules & Regulations about Fees Structure of all programmes of school, (for the rules regarding the payment of fees ? Under what circumstances does the YCMOU refund the fees for admission ?)

Regulations will be applicable as per the Combine/ Common Prospectus of the University.

7.1 (A): Fee structure for: Diploma in Yog Shikshak (Yoga Teacher) (P126)

Diploma in Yog Shikshak (Yoga Teacher) (P126)	University fees	Rs.1,600
	(1) University fess Details	
	Exam Fees	550
	Tuition Fees	500
	Registration Fees	100
	Other Fees	200
	Development Fund	250
	Total University Fees - 1600/-	
	(2) Study Centre Fees -	Rs.5,000/-
	Total Programme Fees	Rs.6,600/-

7.2 (B) Fee structure for: Diploma in Laboratory Techniques (DLT) (P125)

Diploma in Laboratory Techniques (DLT) (P125)	University fees	Rs. 5,100/-
	University fees (1) University fess Details Exam Fees 1,350 Tuition Fees 1,000 Registration Fees 100 Other Fees 200 Development Fund- 2,450	
	Total Fees - Rs.5100/-	
	(2) Study Centre Fees -	Rs.9,500/-
	Total Programme Fees	Rs.14,600/-

7.3 B) अध्ययन साहित्य

सदर शिक्षणक्रमातील कार्यपुस्तिका छापील स्वरूपात उपलब्ध होतील. अन्य सर्व अध्ययन साहित्य सॉफ्ट कॉपी स्वरूपात उपलब्ध होईल. सदर अध्ययन साहित्य विद्यापीठाच्या <http://ycmou.digitaluniversity.ac/Content.aspx?ID=1016> या संकेतस्थळावर उपलब्ध असेल. विद्यार्थ्यांनी त्याचा वापर करावा.

8. Examination and Evaluation

8.1 (A): Examination and Evaluation for: (P125) Diploma in Yog Shikshak (Yoga Teacher)

- The University will conduct final examination at the end of each year.
- Once registered students is valid (for three years) for repeat examination by paying repeaters examination fee.
- University Assessment (of 100 maximum marks) shall be set, organized and evaluated under supervision and control of the Controller of Examination, Y.C.M.O.U.
- For HSC 103 (Shikshanshastra): Practical exam will be conducted of 100 Marks.
- For HSC 104 (Yogabhyas): Practical exam will be conducted of 200 Marks.
- There is separate passing for theory, practical examinations. Minimum 40% marks are required for passing in each component.

8.2 (B): Examination and Evaluation for Diploma in Laboratory Techniques (DLT)

- The University will conduct final examination at the end of each year.
- University Assessment (of 100 maximum marks) shall be set, organized and evaluated under supervision and control of the Controller of Examination, Y.C.M.O.U.
- There is separate passing for theory, practical examinations and workbook evaluation. Minimum 40% marks are required for passing in each component.
- No student will be allowed to give the examination unless (s) he completes the workbook, this will be treated as internal assessment.
- Study Center has to submit workbook mark list in two copies one to Exam unit II and another one to Director, School of Health Sciences.
- Any student who has failed in any subject would have to appear during the next examination schedule.

9.1.C. 3 rd year B.Sc. LT (Laboratory Techniques) (P-127) (Pattern 2017) (PART- III)

Sr. No.	Paper Name	Paper Code	Paper Level	Assesment Under Teaching method	Contact (HRS)	Credit Point	Min. Marks	Assesment Type		Passing Marks
Year 3 rd B.Sc. LT (PART- III)										
							Min. Marks in UA	UA	CA	
1	Clinical Biochemistry & Virology (Theory)	HSC 601	General	Theory	120	4	32	80	20	40/100
2	Clinical Biochemistry & Virology (Practical)	HSC 602	General	Practical	180	6		80	20	40/100
3	Histology & Cytology Techniques (Theory)	HSC 603	General	Theory	120	4	32	80	20	40/100
4	Histology & Cytology Techniques (Practical)	HSC 604	General	Practical	180	6		80	20	40/100
5	Advance Techniques in Laboratory Science (Theory)	HSC 605	General	Theory	120	4	32	80	20	40/100
6	Advance Techniques in Laboratory Science (Practical)	HSC 606	General	Practical	180	6		80	20	40/100
7	Computer Applications.	HSC 607	General	Theory	120	4	32	80	20	40/100
									Total	280/700

**9.1.D. Year 4th / Part IV B.Sc. L.T. (Laboratory Techniques) (P-127) Pattern 2017
(6 Months Internship)**

Sr.No.	Paper Name	Paper Code	Paper Level	Assesment Under Teaching method	Contact (HRS)	Credit Point	Min. Marks	Assesment Type	Passing Marks
Year 4th (Part IV) 6 Months Internship									
							Min. Marks in UA	UA	CA
							40	100	40/100

C/A	College Assesment
U/A	University Assesment

Note: Students has to Register in 4th part (Internship Registration),for Bachelors programmes by paying registration fees of Rs.500/-during admission period of respective academic year, for Internship (i.e. Part IV) Registration as per regulations by University.

9.2 D) अध्ययन साहित्य

सदर शिक्षणक्रमातील कार्यपुस्तिका छापील स्वरूपात उपलब्ध होतील. अन्य सर्व अध्ययन साहित्य सॉफ्ट कॉपी स्वरूपात उपलब्ध होईल. सदर अध्ययन साहित्य विद्यापीठाच्या <http://ycmou.digitaluniversity.ac/Content.aspx?ID=1016> या संकेतस्थळावर उपलब्ध असेल. विद्यार्थ्यांनी त्याचा वापर करावा.

10. Fee structure for the degree Programme:

10.1 (A): Fee structure for: B. Sc. LT (P-127) (Pattern 2017)

Name of Programme: B. Sc.LT (P-127)		
B.Sc. LT Bachelor of Science in Laboratory Techniques (P-127) Pattern 2017 (PART- III)	Third Year (PART- III)	
	(1) University fess	Details
	Exam Fees	1650
	Tuition Fees	1600
	Registration Fees	100
Other Fees	200	
Development Fund	1550	
	Total Fees -	Rs. 5,100/-
	(2) Study Centre Fees -	Rs. 9,500/-
	Total Programme Fees -	Rs. 14,600/-

11. Examination and Evaluation Procedure

11.1. (A) Examination and Evaluation Procedure for B.Sc.LT. (P 127) (Pattern -2017)

- The University will conduct final examination at the end of each year.
- There is separate passing for theory, practical examinations and workbook evaluation. Minimum 40% marks are required for passing in each component.
- No student will be allowed to appear for the examination unless (s)he completes the workbook, this will be treated as a part of internal assessment.
- The failed student will be allowed to get admission to the next year even if he/she has failed in one or more courses i.e. ATKT is applicable.
- Any student who has failed in any subject would have to appear during the next examination schedule, paying the fees for appearing in examination.
- Student will be allowed to do the Internship only after (s)he has appeared for IIIrd year/Part Components of B.Sc. (LT) – Theory, Practical, & Workbook.
- Degree will be awarded only after he/ she has passed in all three year component of B.Sc. LT Theory, Practical & Workbook.
- Student has to complete his project work during the internship as per regulations.
- Study Centre should submit/upload CA marks in advance of university exam.

11.1. (B) Examination and Evaluation Procedure for B.Sc.MLT (Old Pattern)

- The University will conduct final examination at the end of each year.
- There is separate passing for theory, practical examinations and workbook evaluation. Minimum 50% marks are required for passing in each component.
- No student will be allowed to appear for the examination unless (s)he completes the workbook, this will be treated as internal assessment.
- The failed student will be allowed to get admission to the next year even if he/she has failed in one or more courses i.e. ATKT is applicable.
- Any student who has failed in any subject would have to appear during the next examination schedule.
- Student will be allowed to do the internship only after (s)he has appeared IIIrd year components of B.Sc. (MLT) – Theory, Practical, and Degree will be awarded after his/her passed in all three year component of B.Sc. MLT Theory, Practical & Workbook.
- Student has to complete his project work during the internship.
- Study Centre should submit/upload CA marks in advance of university exam.

11.1. (C) Examination and Evaluation Procedure for B.Sc. Optometry

- The University will conduct final examination at the end of each semester.
- Each semester will consist of internal and external examination.
- There is separate passing for each course of theory, practical examinations and internal examinations. Minimum 50% marks are required for passing in each component. A student will be declared to have passed the complete semester examination provided he/ she has secured 50% marks in internal and university examinations in each subjects of that semester.
- The failed student will be eligible to get admission to the next year.
- Any student who has failed in any subject will have to appear during the concerned semester examination schedule.
- Student has to complete his project work during the internship.
- Study Centre should submit/upload CA marks in advance of university/ semester exam.

12. ACADEMIC CALENDER OF B.SC. L.T. (P 127) IN LAB TECHNIQUES

12.1.A. B.Sc. (LT) in Laboratory Techniques

3 rd year	
Admission	1st July-31 Aug
Total duration	1 st July- 30 April
Exam	May
Result	June /July
Internship + project	1 st July – 31 st December
Project submission	1 st Jan – 15 Jan

12.1.B. Standard Operating Procedure For Practicals (SOP)

1. Each batch should contain maximum 20 students
2. Each practical exam of 100 marks(practical : 80 marks , Journal : 20 marks)
One long practical – 30 marks
One short practical – 20 marks
Spotting - 10 marks
Viva – 20 marks
3. Timing for one batch – 9 am – 1pm
Timing for 2nd batch -1pm -5pm
4. One external examiner for maximum 40 students
One internal examiner for maximum 40 students
5. For long practical, each student has to perform practical & write Principle, procedure, observation, calculation.
6. For short practical, each student has to perform procedure & write protocol & result.

12.1.C. Rules for B.Sc. LT (Internship)

I) **Aim:**

- To provide opportunity for students to develop their skills in application of theory to practical work situations
- To provide opportunity to test their interest for specialization in laboratory practice
- To empower them to get full time employment
- To help them acquire good ethical habits as primary laboratory care professional.
- To increase their sense of responsibility and social commitment in the field of health care

II) **Registration guidelines:**

- 1) Academic year of internship of students will be from 1st July to 31 Dec of every academic year.
- 2) The students will attend internship only at university approved hospitals/ laboratory. The approval process shall be completed by study center in the month of June every year.

III) **Internship schedule**

Total duration of internship: 6 months

- 1) **Clinical posting :** Students shall be posted in hospitals, private laboratory. Students shall be posted in following departments on rotation basis for not less than **2 weeks each**.
 - a. Routine Haematology
 - b. Clinical pathology
 - c. Biochemistry
 - d. Microbiology
 - e. Serology
 - f. Blood bank
 - g. Histo-cytology

IV) **Skills to be acquired: During Internship**

- 1) Clinical laboratory posting:

Sr. No	Clinical Skills
1	Recording detailed request slip
2	Things necessary for blood collection
3	Venous blood collection
4	Capillary blood collection
5	Anticoagulants
6	Separation of serum
7	Separation of plasma
8	Haemoglobin & cell counts : WBC , RBC , PLATELETS,DLC
9	Blood group, BT, CT
10	Urine analysis

11	Stool analysis
12	Semen analysis
13	CSF, Pleural fluid analysis
14	Biochemistry: BSL, Liver tests
15	Kidney tests
16	Lipid tests
17	Serology : RA, ASO, CRP, HIV, HBSAG, VDRL
18	Pregnancy test
19	Gram staining
20	ZN staining

2) Other skills: Student shall acquire knowledge / skill of maintaining administrative records, database handling, and maintenance of equipments.

V) Code of Conduct:

- 1) Internship shall commence on 1st day of July every year.
- 2) Total duration of Internship should be 6 months.
- 3) Students will be posted at above mentioned stations on rotation basis by study center.
- 4) Every student shall examine not less than 10 patients per day
- 5) Student shall maintain the log book and record all the events of the respective posting.**
- 6) Every student shall be closely monitored by university approved mentor (qualified Technologist or Pathologist)
- 7) Separate attendance sheet with records of In-time and Out-time shall be maintained by mentor. This attendance sheet along with a confidential conduct report should be sent to study center at the end of internship period.

VI) Evaluation scheme:

Examination in the form of viva and skill demonstration to be conducted by the study center at the end of internship.

VII) Project work:-

- ✓ Each student shall complete one project in internship period.
- ✓ It can be completed in 2nd & 3rd postings.
- ✓ Student shall submit synopsis of project to study center along with name of one internal guide (faculty of study center) and one external guide (qualified pathologist from internship center) before 15th Jan.
- ✓ Study center shall submit it to university before 30th jan.
- ✓ Separate guidelines are given for conduct of project work and submission of project report.
- ✓ TOPIC OF PROJECT SHOULD BE RELATED TO SYLLABUS

VIII) **Academic calendar of internship** : Important dates are as follows:

Sr. no.	Description	Date
1	Start of internship	1 st July
2	Duration of internship	1 st July -31 Dec.
3	Completion of internship	31 Dec.
4	Submission of synopsis of project work to study center	Up to 15 th Jan.
5	Project presentation and Internal examination at the end of internship period	Up to 25 th Jan.
6	<p>Submission of : Documents for Combine marksheet and Passing certificate to DIRECTOR School of Health Sciences, YCMOU,Nashik.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Covering letter requesting for Combine marksheet and Passing certificate with students details in given format. 2. Only Passed mark sheets of I ,II ,III years. (all attested Xerox only) 3. Internship Registration copy (B.Sc.LT IV Part) (OPEN DURING ADMISSION PERIOD ONLY) 4. Project Marks and Internal mark sheet (on study centre letter head signed by principal with SC stamp. 5. Internship Completion Certificate: IN Original (6 months duration), signed only by MD pathologist/ MBBS DCP/MBBS DPB. 	<p>31st Jan. Of every Academic Year.</p> <p>It is the responsibility of the study centre co-ordinator to verify and check all the required documents as per the list mentioned and submit personally to the school of Health Science within the expected duration/Date.</p>

13.1.C. Instruction for Internship for B.Sc. Optometry

Internship schedule

- Clinical posting: students shall be posted in eye hospitals, Students shall be posted in following departments on rotation basis.
- Routine eye procedures
- Cornea OPD
- Glaucoma OPD
- Paediatric OPD
- Vitreo-retinal OPD
- Binocular vision OPD
- Low vision
- Optical posting: students shall be posted in optical shops/ chain stores/ optical counters at hospitals. Students shall be posted in following departments on rotation basis.
- Dispensing optics
- Contact lens clinic
- Community eye care can be coordinated with hospital/ college for conducting eye camps.

Skills to be acquired:

- **Clinical posting: (Primary Eye examination and specialty clinical practice)**

Sr. No	Clinical Skills
1	Recording detailed history
2	Recording visual acuity for distance and near in all age groups
3	Objective refraction (Radioscopy)
4	Subjective refraction with binocular balancing and JCC
5	Pre op workup for cataract surgery (torch, Keratometry, A scan, sac syringing, IOP, BP etc.)
6	Post op workup (follow up schedules)
7	Pupil examination
8	Colour vision tests
9	Visual field examination
10	Slit lamp examination
11	Tonometry (indentation, applanation)
12	Ophthalmoscopy (direct and indirect)
13	Macular function tests
14	Use of cycloplegic drugs for refraction
15	Lacrimal function tests (Schirmer's test, TBUT)
16	Binocular vision examination (3 grades)
17	Squint evaluation
18	Ultrasound examination (A scan, B scan, Pachymetry)
19	Glaucoma workup
20	Low vision patient examination
21	Hand neutralization, lensometry

- **Optical Posting: (Dispensing optics and contact lenses)**

Sr. No.	Dispensing Skills
1	Hand neutralization
2	Lensometer (power, axis marking, centre marking, prisms) (manual and auto)
3	Transposition (simple and toric)
4	Frame selection for different faces
5	Lens identification, selection and ordering
6	Frame measurements
7	Face measurements
8	IPD measurement (manual and with PD meter)
9	Optical center and axis marking by manual methods
10	Fitting lenses into given frame, glazing
11	Standard alignment of spectacle
12	Verification of total spectacle
13	Troubleshooting for different types of lenses (SV, Bifocal, progressives etc)
14	Counselling for ideal use of spectacles
15	Inventory management
16	Preliminary eye examination for contact lenses
17	Selection of contact lenses
18	Fitting trial lenses and evaluation for optimum fit
19	Handling instructions, care and maintenance
20	Complications of CL and its management
21	Specialty contact lenses (cosmetic, prosthetic, X chrome etc)

- Other skills: Student shall acquire knowledge / skill of maintaining administrative records, database handling, and maintenance of equipments.

Code of Conduct:

- Students will be posted at above mentioned stations on rotation basis by study center.
- Every student shall examine not less than 10 patients per day
- Student shall maintain the log book and record all the events of the respective posting.
- Every student shall be closely monitored by university approved mentor (qualified optometrist or ophthalmologist)
- Separate attendance sheet with records of In-time and Out-time shall be maintained by mentor. This attendance sheet along with a confidential conduct report should be sent to study centre at the end of internship period.

Project work:

- Each student shall complete one project in internship period.
- It can be completed in either of two postings.
- Student shall submit synopsis of project to study center along with name of one internal guide (faculty of study center) and one external guide (qualified optometrist / ophthalmologist from internship center) before 15th August.
- Study center shall submit it to university before 30th August.

14. LIST OF YCMOU REGIONAL CENTRES

Sr. No.	Regional Center	Address	Tel. Fax No.
01.	Amravati	Yashwantarao Chavan Maharashtra Open University, Amravati Regional Centre, V.M.V. Road to Valgaon Road, Post. V.M.V., Amravati-444604	Tel No.0721-2531444 Fax. No. 0721-2531445
02.	Aurangabad	Yashwantarao Chavan Maharashtra Open University, Aurangabad Regional Centre, C/o, Devgiri College, Station Road, Aurangabad-431001	Tel No. 0240-2335798 / 2356826 Fax No. 0240-2335798
03.	Mumbai	Yashwantarao Chavan Maharashtra Open University, Mumbai Regional Centre, C/o, JagannathShankarsheth, Primary Muncipal School, 2 nd Floor, Frear Breech (South), Nana Chouk, Grant Road (West), Mumbai-400007.	Tel No. 022-23874186 / 23813256 Fax No. 022-23826135
04.	Nagpur	Yashwantarao Chavan Maharashtra Open University, Nagpur Regional Centre, Subhedar Hall, University Sports Area, Law College Campus, Amravati Road, RavinagarChouk, Nagpur-440001	Tel No. 0712-2553724 / 25 Fax No. 0712- 2553725
05.	Nashik	Yashwantarao Chavan Maharashtra Open University, Nashik Regional Centre, Old Corporation Building, 2 nd Floor, New Pandit Colony, Nashik-422002	Tel. No. 0253-2317063 Fax No. 0253-2576756
06.	Pune	Yashwantarao Chavan Maharashtra Open University, Pune Regional Centre, ShahirAnnabhauSathePrashalagruha, Corporation School No. 5 (Boys), 654, Opp. SadashivPethHaud, KumdhekarMarg, Pune-411030	Tel No. 020-24491107 Fax No. 020-24457914
07.	Kolhapur	Yashwantarao Chavan Maharashtra Open University, Kolhapur Regional Centre, Shivaji University Campus, Near Post Office, Vidyanagar, Kolhapur-416004	Tel No.0231-2607022 Fax No. 0231-2607023
08.	Nanded	Yashwantarao Chavan Maharashtra Open University, Nanded Regional Centre, C/o, Smt. Indira Gandhi AdhyapakMahavidyalaya, LaturPhata, Vasarni Road, Nanded-431603	Tel No. 02462-259940/50 Fax 02462-259940

15. LIST OF APPROVED STUDY CENTERS /SYLLABUS OF ALL PROGRAMMES.

(Separately published. Available on the website <http://ycmou.digitaluniversity.ac>)

HOME PAGE

SCHOOLS AND DIVISIONS

SCHOOL OF HEALTH SCIENCE

ADDITIONAL DETAILS

LIST OF ACTIVE STUDY CENTERS

SYLLABUS OF ALL PROGRAMMES

16. WHERE TO CONTACT

Sr. No.	Type of query	Whom to contact?	Contact details
1.	Academic Matters	Director, School of Health Sciences, Nashik. ASSISTANT PROFESSOR	Dr. Jaydeep Nikam 9422170150 Dr. Abhay Patil 9422245650
2.	Office, School of Health Sciences,	Assistant - Vilas Bedse	0253-2230718 9403774611
3.	Programme Operation Study Centre Management.	Program co-ordinators PATIENT ASSISTANT B.Sc.LT/DLT Yoga-Teacher	Dr. Uday Mahajan 9960390333 / 8668593336 Vishakkha More 8087283486 / 7264920221 Balu Mokal 9405611644/8830286048 Rashmi Ranade 9730942596 / 8888808596
4.	Examination and Result Related Matters	Controller of Examination, Y.C.M.O.U., Nashik	Mr.Sanjay Dive 9403774574 Mr. Pravin Surve 9403774686
5.	Admissions Related Matter	(1) Regional Director, respected RC (2) Deputy Registrar, Registration Section, Y.C.M.O.U., Nashik	Mr.wagh 9404961496
6.	Difficulties in any course, at the study Centre.	Counsellor, at the Study Centre	- REGIONAL OFFICE
7.	Other general difficulties and Planning of academic activities, at the Study Centre	Programme Coordinator, at the Study Centre	-
8.	Study material related issues	Book store Department	Mrs. Meena Wadile (0253) 2230107

17. APPENDICES

Appendix 1 : UGC Letter about Equivalence

विश्वविद्यालयअनुदानआयोग
बहादूरशाहाजाफरमार्ग, नईदिल्ली - 110 002
UNIVERSITY GRANTS COMMISSION
BAHADURSHAH ZAFAR MARG
NEW DELHI-110002

5 MAY 2004

F1-52/2000(CPP-II)
The Registrar / Director
Of all the Indian Universities
(Deemed, State, Central Universities /
Institutions of National importance)

Subject : Recognition of Degrees awarded by Open Universities.

Sir/Madam,

There are a number of open Universities in the country offering various degrees/diploma through the mode of non-formal education. **The Open Universities have been established in the country by an Act of Parliament or State Legislature in accordance with the provisions contained in Section 2(f) of University Grants Commission Act, 1956. These universities are, therefore, empowered to award degrees in terms of Section 22(1) of the UGC Act, 1956.**

A circular was earlier issued vide UGC letter N.F.1-8/92(CPP) dated February, 1992 mentioning that the Certificate, Diplomas and Degrees awarded by Indira Gandhi National Open University are to be treated equivalent to the corresponding awards of the Universities in the country. Attention is further invited to UGC circular No.F1-25/93(CPP-II) dated 28th July, 1993 (copy enclosed) for recognition of degrees and diplomas as well as transfer of credit for courses successfully completed by students between the two types of universities so that the mobility of students from Open University stream to traditional Universities is ensured without any difficulty.

The UGC has specified the nomenclature of degrees under Section 22(3) of the UGC Act, 1956 to ensure mandatory requirements viz. minimum essential academic inputs required for awarding such degrees. A copy of Gazette Notification regarding specification of degrees issued vide No.1-52/97(CPP-II) dated 31st January 2004 is enclosed. The details are also given in UGC Web site :www.ugc.ac.in

May, I therefore request you to treat the Degrees / Diploma / Certificates awarded by the Open Universities in conformity with the UGC notification on Specification of Degrees as equivalent to the corresponding awards of the traditional Universities in the country.

Yours faithfully

(Dr.Mrs.Pankaj Mittal)
Joint Secretary

Encl. : As Above
Copy to :

1. The Secretary, Government of India, Ministry of Human Resource Development, Department of Secondary Education and Higher Education, Shastri Bhavan, New Delhi-110001.
2. The Secretary, All Indian Council for Technical Education, I.G. Sports Complex, Indraprastha Estate, New Delhi
3. The Secretary, Association of Indian Universities (AIU), 16, Comrade Inderjit Gupta Marg, New Delhi -110002.
4. The Secretary, National Council for Teacher Education, I.G. Stadium, I. P. Estate, New Delhi-110002.
5. The Director of Distance Education Council, IGNOU Campus, Maidan Garhi, New Delhi-110068.
6. The Vice-Chancellor, Indira Gandhi National Open University, Maidan Garhi, New Delhi-110068.
7. The Vice-Chancellor, Dr. B. R. Ambedkar Open University, Road, No. 46, Jubilee Hills, Hyderabad (AP)
8. The Vice-Chancellor, Nalanda Open University, West Gandhi Maidan, Patna-800001 (Bihar)
9. The Vice-Chancellor, Dr. Babasaheb Ambedkar Open University, Shahigaug, Ahmedabad-380003 (Gujarat)
10. The Vice-Chancellor, Karnataka State Open University, Manasagangotri, Mysore-570006 (Karnataka)
11. The Vice-Chancellor, Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik-422222 (Maharashtra)
12. The Vice-Chancellor, Kota Open University, Vardhaman Mahaveer Open University, Kota-324010 (Rajasthan)
13. The Vice-Chancellor, Netaji Subhash Open University, Kolkata-700020 (West Bengal)
14. The Vice-Chancellor, Madhya Pradesh Bhoj (Open) University, Bhopal-462016 (M.P.)

(V.K. Jaiswal)
Under Secretary

Appendix 2 : G.R. of Equivalency to 10th and 12th

यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक व
राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली यांची
प्रमाणपत्रे शासनसेवेसाठी समकक्ष म्हणून विचारात घेण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन

सामान्य प्रशासन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : आरजीडी-१५११/प्र.क्र.८९/१३,

मंत्रालय, विस्तार इमारत, मुंबई-४०००३२

दिनांक : २० मे, २०१९.

वाचा

- १) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : आरजीडी-१३९८/प्र.क्र.६७/९८/१३, दिनांक १० डिसेंबर, १९९८.
- २) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : आरजीडी-१३०५/प्र.क्र.२४/२००५/१३, दिनांक १२ डिसेंबर, २००६.

शासन निर्णय :

यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक येथून प्राप्त केलेली शैक्षणिक अर्हता शासकीय सेवेतील नियुक्तीसाठी ग्राह्य धरण्याबाबत सर्वसाधारण सूचना निर्गमित करण्याचे निदेश मा. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधीकरण, मुंबई यांनी श्री. राजेंद्र घुणकीकर विरुद्ध महाराष्ट्र शासन (मूळ अर्ज क्र. ६७०/२००८) वर दिले आहेत. त्यावर, शासनाने घेतलेल्या निर्णयानुसार यासंदर्भात खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.

१. "ज्या पदांच्या सेवाप्रवेश नियमात १० वी/१२ वी (माध्यमिक/उच्च माध्यमिक) परीक्षा उत्तीर्ण असणे अशी किमान अर्हता विहित केलेली असेल त्या बाबतीत, महाराष्ट्र राज्य शिक्षण मंडळाची माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शालांत परीक्षा उत्तीर्ण नसलेला मात्र, यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठाची पूर्व परीक्षा उत्तीर्ण होऊन पदवी परीक्षेचे प्रथम वर्ष उत्तीर्ण झालेला वा यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठातून पदवी धारण केलेला उमेदवार पात्र समजण्यात यावा."
२. बृहन्मुंबईतील लिपिक-टंकलेखक पदावरील नियुक्तीसाठी विहित करण्यात आलेल्या सेवाप्रवेश नियमातील २ (इ) मध्ये "महाराष्ट्र माध्यमिक व उच्च माध्यमिक मंडळाने नियंत्रित केलेली माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र परीक्षा आणि या परीक्षेस समकक्ष घोषित केलेल्या इतर परीक्षा अंतर्भूत असल्याचे नमूद केले आहे." तसेच, उमेदवारांकडे महाराष्ट्र राज्यातील अधिवास प्रमाणपत्र असणेही आवश्यक आहे. राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्थान, नवी दिल्ली या विद्यालयाची माध्यमिक शालांत परीक्षा उत्तीर्ण केलेल्या एका उमेदवाराने महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकारणाकडे दाखल केलेल्या प्रकरणात (मूळ अर्ज क्रमांक २०४/२०१०) राज्य शासनाने लवकरात लवकर निर्णय घ्यावा, असे आदेश दिले आहेत. केंद्र शासनाने कायदान्वये स्थापन केलेल्या राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली (National Institution of Open Schooling, New Delhi) या विद्यालयाची माध्यमिक शालांत परीक्षा (किमान ५ विषयांसह) उत्तीर्ण केलेल्या उमेदवारांना शालेय शिक्षण विभागाने अकरावी प्रवेशासाठी पात्र ठरविले आहे. मात्र, शासन सेवेतील नियुक्तीसंदर्भात समकक्षतेबाबत कोणतेही आदेश नाहीत. केंद्रिय मनुष्यबळ विकास मंत्रालयाने सर्व राज्यांना, राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली (National Institute of Open Schooling, New Delhi) यांच्याकडून दिली जाणारी प्रमाणपत्रे उच्च शिक्षण व नोकरीसाठी (Employment) ग्राह्य (समकक्ष) धरण्याबाबत कळविले आहे. ही बाब विचारात घेऊन, राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली यांच्यामार्फत माध्यमिक शालांत परीक्षेबाबत दिलेले प्रमाणपत्र, माध्यमिक शालांत परीक्षा अशी अर्हता असलेल्या पदांवर नियुक्तीसाठी ग्राह्य धरण्याची बाब देखील शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यावर, शासनाने घेतलेल्या निर्णयानुसार यासंदर्भात खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.
"राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय संस्था, नवी दिल्ली यांची (मराठी व इंग्रजीसह किमान ५ विषयांसह) शालांत परीक्षा उत्तीर्ण झालेल्या व सदर प्रमाणपत्र (Secondary School Examination Certificate) धारण करणाऱ्या उमेदवारांनी, राज्य शासन सेवेमध्ये ज्या ज्या ठिकाणी माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र परीक्षा उत्तीर्ण अशी अर्हता विहित केली असेल त्या त्या ठिकाणी शासन सेवेसाठी शालांत परीक्षा समकक्ष पात्रता आपोआप धारण केली आहे असे समजण्यात यावे."
३. त्यानुसार, सर्व नियुक्ती प्राधिकारी यांनी कार्यवाही करावी. हे आदेश या आदेशाच्या दिनांकापासून तात्काळ अंमलात येतील.
४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २०१९०५२०१३५१०४००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(बा. वि. निकम)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

Appendix 3 : G.R. of Equivalency and Approval of State Govt. of Maharashtra for Degree's and Diploma's of Open University

मुक्त विद्यापीठाच्या पदव्यांना समकक्षता व शासनमान्यता

(१) अन्य विद्यापीठांच्या पदवीशी समकक्षता

मा. शिक्षण संचालक (उच्च शिक्षण) महाराष्ट्र राज्य यांच्या पत्र क्र. समक (उ. शि.)/१०९४/३२८६९/मवि-१, दि. ३० ऑक्टोबर १९९५ च्या पत्रांमध्ये 'केंद्रीय किंवा राज्य विधिमंडळाने अधिनियमाद्वारे भारतातील विद्यापीठाने दिलेली पदवी/पदविका आणि संसदेने अधिनियमाद्वारे इतर शैक्षणिक संस्था प्रस्तावित केलेल्या आहेत किंवा विद्यापीठ अनुदान आयोग अधिनियम (१९५६) मधील कलम क्र. ३ अन्वये मानीव विद्यापीठे घोषित केली आहेत अशांच्या बाबतीत पदवी किंवा पदविका मान्यता देण्याबाबतचे औपचारिक आदेश विद्यापीठाने काढण्याची आवश्यकता नाही'.

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ हे महाराष्ट्र राज्याच्या विधिमंडळाने अधिनियमाद्वारे (कायदा क्र. २०/१९८९) स्थापन केलेले विद्यापीठ असून त्यास विद्यापीठ अनुदान आयोगाचीही मान्यता आहे. त्यामुळे या विद्यापीठाची पदवी इतर विद्यापीठांच्या पदवीशी समकक्ष आहे.

(२) विद्यापीठ अनुदान आयोगाची मान्यता

विद्यापीठ अनुदान आयोग, नवी दिल्ली यांनी त्यांचे पत्र क्र. F/S-15/89 (CPP-I) दि. ८ डिसेंबर १९९२ नुसार विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या १९५६ च्या कायद्यातील कलम १२-बी अन्वये यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठास मान्यता दिली आहे.

(३) महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाची मान्यता

उपसचिव व परीक्षा नियंत्रक, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई यांच्या पत्र क्र. १४७७ (१७/१९९४/कख) दि. १७ फेब्रुवारी १९९४ च्या पत्रातील मान्यतेसंबंधीचा मजकूर - 'यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ हे संविधानान्वय (Statutory) असल्यामुळे आपल्या विद्यापीठाच्या पदवीधर विद्यार्थ्यांकडून आलेले अर्ज देखील इतर मान्यताप्राप्त विद्यापीठांच्या पदवीधर उमेदवारांकडून आलेल्या अर्जाप्रमाणेच आयोगाकडून विचारत घेतले जातील'.

मुक्त विद्यापीठाच्या पदवी/पदविकांना महाराष्ट्र शासन मान्यता

विद्यापीठ अनुदान आयोगाने मान्यता दिलेली विद्यापीठे

हन्व सेवेतील पदवी/पदविका मान्यता

महाराष्ट्र शासन

समान्य प्रशासन विभाग

ज्वालन निर्णय : क्रमांक आरजीडी-१३९४/प्र.क्र. २१/९४/१३,मंत्रालय, मुंबई
४०००२२, दिनांक ८ मार्च १९९५

बाबत : (१) सामान्य प्रशासन विभाग, ज्वालन निर्णय क्रमांक आरजीडी-१०९१/१८९९७/१९४ - जे दिनांक २१ ऑगस्ट १९९९

शासन निर्णय : महाराष्ट्र लोक सेवा आयोगाची विचार विनियम यकन उपरोक्त दिनांक २१ ऑगस्ट १९९९ च्या आदेशाद्वारे असा निर्णय घेण्यात आला होता की, केंद्र अथवा राज्य विधिमंडळाच्या अधिनियमाद्वारे स्थापित झालेली विद्यापीठे, संसदेच्या अधिनियमाद्वारे स्थापन झालेल्या इतर शैक्षणिक संस्था, किंवा विद्यापीठ अनुदान आयोग अधिनियम, १९५६ च्या अंतर्गत भाग ३ अन्वये जाहीर झालेली मान्यता विद्यापीठे यांनी प्रदान केलेल्या पदव्या / पदविका तसेच भारतीय वैद्यकीय मंडळ अधिनियम, १९५६ च्या परिशिष्टांमध्ये अंतर्भूत केलेल्या वैद्यकीय व संलग्न नियमावलीत पदव्या यांना सामंतीय महाविद्यालयातील अध्यापकीय पदे प्कळता, राज्यातील सेवा व पदांयरील भरतीसाठी आपोआप मान्यता प्राप्त झालेली असल्याचे समजण्यात यावे.

(२) सद्य आदेशासोबत विद्यापीठ अनुदान आयोगाने मान्यता दिलेल्या वैधानिक विद्यापीठे व संस्थांची यादी जोडण्यात आली होती. आयोग मान्यताप्राप्त विद्यापीठे व संस्था यांची अद्ययावत यादी अलात या आदेशासोबत जोडण्यात आली आहे. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक आरजीडी - १०९१/१८९९७/१९४/जे दिनांक २१ ऑगस्ट १९९९ मध्ये नमूद केलेल्या आणि वर परिच्छद १ मध्ये उद्भूत केलेल्या हेतूसाठी सद्य सर्व विद्यापीठे/संस्था यांनी प्रदान केलेल्या पदवी/पदविकांना आपोआप मान्यता देण्यात आल्याचे समजण्यात यावे.

महाराष्ट्रचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

डा. र. राणे

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- (१) हन्वपालांचे सचिव
- (२) मुख्य सेवाने सचिव
- (३) सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई
- (४) महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, मुंबई
- (५) महालेखापाल, महाराष्ट्र-२, मुंबई
- (६) निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
- (७) अधिपति व लेखा अधिकारी, मुंबई
- (८) प्रबंधक, उच्च न्यायालय (मूल न्याय खंडा), मुंबई
- (९) प्रबंधक, उच्च न्यायालय (अपील खंडा), मुंबई
- (१०) प्रबंधक, लोक आक्रमत व उा लोक आक्रमत यांचे कार्यालय, मुंबई
- (११) सर्व संवसरीय शिक्षण
- (१२) संवसरीय विभागांच्या नियंत्रणाच्या नियंत्रणाखालील सर्व विभाग प्रमुख व कार्यालय प्रमुख
- (१३) अवर सचिव, भांडा सहाय, शिक्षण मंडळ, नवी दिल्ली
- (१४) निवड नली

बाबत : महाराष्ट्र शासनाच्या उपरोक्त शासन निर्णय क्रमांक आर.जी.डी. १३९४/प्र.क्र.२१/९४/१३ मंत्रालय, मुंबई. दिनांक ८ मार्च १९९५ च्या सोबत जोडलेल्या यादीमध्ये यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नागिक यांची अनुक्रमांक १४६ वर नोंद करण्यात आलेली आहे.

Appendix 4 : Letter of Recognition form UGC

APPENDIX 1.1 : LETTER OF RECOGNITION FROM UGC

UNIVERSITY GRANTS COMMISSION
BAHADUR SHAH ZAFAR MARG
NEW DELHI-110002.

NO. F.5-15/89 (OPP-I)

December, 1992

The Secretary
Govt. of Maharashtra
Higher and Technical
Education and Employment Deptt
Mantralaya Annex
Bombay- 400032.

Sub : Recognition of Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University,
Nashik for Central assistance under Section 12-B of the UGC Act, 1956.

Sir,

With reference to the correspondence resting with your letter No. MDJ/ 63003 (241/92) UNI dated 11th November, 1992 on the above subject, I am to say that the University Grants Commission has agreed to declare the Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University Nashik established under Maharashtra State Act No. XX of 1989, fit to receive Central assistance for all purposes including institutional development in terms of the rules framed under Section 12-B of the UGC Act, 1956.

The receipt of the letter may please be acknowledged.

Yours faithfully,

Sd/xxx
(I J GUPTA)
JOINT SECRETARY

Copy to: -

1. The Vice - Chancellor, Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik-422005.
2. Secretary to the Govt. of India, Ministry of Human Resource Development (Deptt. of Education) New Delhi.
3. The Registrar, Indira Gandhi National Open University, Maidan Garhi, New Delhi- 110068.
4. The Secretary, Association of Indian Universities, 16, Kolla Marg, New Delhi- 110002.
5. Desk Officer (Meeting) / S.O.FD-III/S.O.SU-II/S.O.-I, Stat, U.G.C. New Delhi.
6. All Officers /Sections, UGC New Delhi.

Sd/-
(D. D. Mehta)
SECTION OFFICER